

NEBEZPEČNÉ LÁTKY A ÚSPĚŠNÁ KOMUNIKACE NA PRACOVÍŠTI

1. Úvod

Zaměstnavatelé, pracovníci i jejich zástupci musí znát zdravotní rizika, která na pracovišti hrozí, i způsob jejich řízení. Důležitým úkolem je účinné upozorňování na tato rizika, které upravuje nové nařízení o registraci, hodnocení a povolování chemických látek (nařízení REACH¹) a nařízení o klasifikaci, označování a balení látek a směsí (nařízení CLP²).

Cílem nařízení REACH je zlepšit množství a kvalitu dostupných údajů o chemických látkách. Nařízení obsahuje nová ustanovení o poskytování informací v rámci dodavatelského řetězce. Tyto informace využívá nařízení CLP, které uživatelům pomáhá stanovit správnou klasifikaci látky a správně informovat o její nebezpečnosti. Tento informační list je aktualizací Informačního listu³ č. 35 s uvedením příslušných změn. Obsahuje rovněž skutečnosti, které je třeba brát v úvahu pro úspěšné poskytování informací o nebezpečných látkách na pracovišti.

Je na místě poznamenat, že míra nebezpečnosti závisí na způsobu a okolnostech používání látek na pracovišti. Moučný prach se obvykle za nebezpečný nepovažuje, může ovšem představovat zdravotní riziko pro pekaře a může být dokonce výbušný. To samé platí o vodě, například o destilované vodě používané v laboratoři, dostanete-li se do styku s látkami, které s ní prudce reagují (např. některé peroxidy). Podle právní úpravy, která se vztahuje na podmínky na pracovišti, musí mít zaměstnavatel vypracován seznam všech rizikových faktorů, jež na pracovišti působí, a popis, jak jejich spojením může dojít k ohrožení zaměstnanců. Zaměstnavatelé musí posuzovat i všechny výrobky (včetně mezivýrobků, skladovaných a přepravovaných výrobků) a všechny příslušné činnosti.

David Tijero Osorio

2. Legislativa

Bezpečnostní listy a štítky jsou důležitými zdroji údajů o nebezpečnosti chemické látky. Dodavatelé, výrobci a dovozci nebezpečné látky nebo směsi musí před uvedením výrobku na trh označit jeho balení v souladu s nařízením CLP a profesionálním uživatelům musí poskytnout bezpečnostní list látky či směsi.

Legislativně upravuje bezpečnostní listy nařízení REACH. Bezpečnostní listy musí zaměstnavatelům umožňovat vyhodnotit případné riziko pro zaměstnance nebo životní prostředí. Dodavatelé nebezpečných chemických látek nebo směsí musí rovněž poskytovat údaje o zamýšleném účelu použití chemické látky nebo směsi. U mnoha nebezpečných chemických látek musí bezpečnostní list obsahovat i údaje o tzv. scénáři expozice, který popisuje užití látky, provozní podmínky a opatření na zmírnění rizika, platná pro daný způsob užití látky.

Pro některé látky, například léčivé přípravky (cytostatické léky), kosmetické přípravky (přípravky pro kadeřnictví), potraviny a krmiva, nařízení REACH a nařízení CLP neplatí (nebo neplatí v celém rozsahu). Uživatel tedy nemusí mít k dispozici bezpečnostní list ani označení chemické látky štítkem, může ale

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnice Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES a jejich novelizací (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:396:0001:0849:EN:PDF>).

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnice 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 (Text s významem pro EHP) a jejich novelizací (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008R1272>).

³ <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/35/view>

údaje o nebezpečnosti látky a jejím bezpečném užívání obdržet od dodavatele v jiné formě.

Směrnice o chemických činitelích⁴ stanoví, že zaměstnavatel získá od dodavatele nebo z jiných dostupných zdrojů dodatečné informace, které jsou nutné pro hodnocení rizika. Další povinností zaměstnavatele je zaměstnance a jejich zástupce seznámit a proškolit o:

- nebezpečných vlastnostech chemických látek,
- úrovni, typu a trvání expozice,
- vhodných preventivních opatřeních k vlastní ochraně i ochraně ostatních zaměstnanců na pracovišti, včetně postupu v případě nehody (např. rozlití látky) nebo havárie,
- účinku preventivních opatření,
- příslušných limitních hodnotách expozice na pracovišti,
- závěrech, které vyplývají z výkonu zdravotního dohledu nebo provedeného hodnocení expozice.

Dries Vanderschaeghe

Zaměstnavatel je dále povinen zaměstnance seznamovat se změnami v používaných procesech a látkách.

Existují konkrétní pravidla na ochranu mladistvých, těhotných žen, kojících matek a zaměstnankyň krátce po porodu i pravidla, která upravují informování těchto zaměstnanců a zákonných zástupců dětí do 15 let věku, které vykonávají (lehkou) práci, o zdravotních a bezpečnostních rizicích a o preventivních opatřeních⁵.

Zaměstnavatelé musí vést záznamy o expozici a zdravotním dohledu nad zaměstnanci, u nichž hrozí expozice nebezpečným látkám, zejména karcinogenům a mutagenům⁷, a zaměstnancům jejich osobní data zpřístupnit.

Evropské směrnice o podmínkách na pracovišti musí být přeneseny do vnitrostátní legislativy. Protože směrnice stanoví minimální požadavky, mohou členské státy přijmout další, podrobnější či přísnější ustanovení na ochranu zaměstnanců.

Důrazně doporučujeme, aby se čtenář seznámil s konkrétní vnitrostátní právní úpravou platnou pro užívání nebezpečných látek na pracovišti.

Označování chemických látek

Nařízení CLP stanoví standardizované údaje, které se musí uvádět na etiketách, u výstražných symbolů a v bezpečnostních listech. Nařízení nahrazuje dřívější směrnici o nebezpečných látkách a přípravcích. Do 1. června 2015 se staré třídění, označování a balení může dále používat u směsí. U již označeného a obalem opatřeného přípravku (směsi), který k 1. červnu 2015 již bude v dodavatelském řetězci, se lhůta pro opatření novým označením a novým obalem prodlužuje do 1. června 2017. Od tohoto data budou muset veškerá označení a veškeré obaly splňovat podmínky nového nařízení, a to i u výrobků, které byly na trhu před 1. červnem 2015.

Štítek musí obsahovat tyto údaje:

- kontaktní údaje o dodavateli,
- název výrobku a názvy látek ve výrobku, podle kterých je výrobek zatříděn (obvykle nejvýše čtyři látky),

⁴ Směrnice Rady 98/24/ES ze dne 7. dubna 1998 o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými při práci (čtrnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:131:0011:0023:EN:PDF>).

⁵ Směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (desátá směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:348:0001:0007:EN:PDF>).

⁶ Směrnice Rady 94/33/ES o ochraně mladistvých pracovníků (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1994:216:0012:0020:EN:PDF>).

⁷ Směrnice Rady 90/394/ES o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům při práci (šestá směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1990:196:0001:0007:EN:PDF>).

- příslušné identifikační číslo, např. číslo EC⁸ nebo CAS⁹,
- standardizované označení nebezpečnosti: výstražné symboly nebezpečnosti, signální slova, věty o nebezpečnosti (H-věty) a pokyny pro bezpečné zacházení (P-věty).

Výstražné symboly nebezpečnosti nahrazují staré symboly nebezpečnosti, H-věty nahrazují staré R-věty a pokyny pro bezpečné zacházení nahrazují staré S-věty dřívější legislativy. Příklady výstražných symbolů nebezpečnosti podle nařízení CLP:

(nebezpečný pro zdraví) a

(hořlavý)

Příklady H-vět a pokynů: H312 „Zdravý škodlivý při styku s kůží“, EUH070 „Toxický při styku s očima“ a P262 „Zabraňte styku s očima, s kůží a oděvem“¹⁰.

R-věty a S-věty podle staré legislativy (směrnice 67/548/EHS a 99/45/ES) lze u přípravků (směsí) používat do 1. června 2015.

Bezpečnostní listy

K mnoha nebezpečným látkám musí dodavatelé chemikálií poskytovat bezpečnostní listy s údaji o:

- vlastnostech látky,
- nebezpečnosti látky pro zdraví, pro životní prostředí a fyzikálně-chemické nebezpečnosti,
- skladování, manipulaci, přepravě a likvidaci,
- bezpečnostních pokynech pro zaměstnance, protipožárních pokynech, pokynech v případě náhodného úniku látky a o poskytnutí první pomoci.

Bezpečnostní list musí uvádět příslušné limitní hodnoty expozice na pracovišti (hodnoty OEL) a hodnoty DNEL – odvozenou úroveň, při které nedochází k nepříznivým účinkům¹¹ – tyto pojmy vymezuje nařízení REACH). Zaměstnanci nebo jejich zástupci musí mít bezpečnostní listy k dispozici. Zaměstnavatel je povinen upravit opatření doporučená v bezpečnostním listu tak, aby vyhovovala podmínkám konkrétního pracoviště.

U látek, které jsou označeny za nebezpečné a jejichž roční vyrobené množství nebo roční dovoz přesahují 10 tun, musí bezpečnostní list obsahovat scénář expozice, který popisuje způsob užití látky, provozní podmínky a opatření na zmírnění rizika platná pro daný způsob užití. Uživatelé musí zkontrolovat, zda látky užívají v souladu s uvedeným scénářem expozice. Pokud ne, je třeba, aby dodavatelé poskytli informace o podmínkách, v nichž látku používají, a dodavatel musí tyto informace vzít v úvahu.

Nuno Olivera

Další informační zdroje

Pro některé výrobky, např. farmaceutické či kosmetické výrobky (přípravky pro kadeřnictví), se bezpečnostní listy vypracovávat nemusí. Podrobnější údaje ovšem mohou být žádoucí i pro chemické látky, které bezpečnostní list mají. Pro získání potřebných údajů k hodnocení rizika a provedení

⁸ Číslo Evropské komise neboli číslo EC, známé také ve tvaru EC č., EINECS č. nebo EC#, je jedinečným sedmimístným identifikátorem chemické látky, které jí pro účely regulace na území Evropské unie přidělily regulační orgány. Seznam látek, které mají přiděleno číslo EC: <http://esis.jrc.ec.europa.eu/index.php?PGM=ein>.

⁹ Číslo CAS je jedinečným číselným identifikátorem, který může obsahovat až 10 číslic a je spojovníky rozdělen na tři části. Příklad: registrační číslo CAS kofeinu 58-08-2. Registrační číslo je látce přiděleno při zápisu do databáze REJSTRÍKU CAS. REJSTRÍK CAS obsahuje více než 71 milionů organických a inorganických látek a 64 milionů sekvencí. Obsahuje látky z vědeckých publikací od roku 1957 až po současnost a některé další látky, které byly popsány a začátku 20. století. Každý den se do databáze zapíše přibližně 15 000 nových látek. (<http://www.cas.org/content/chemical-substances>).

¹⁰ <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/clp-classification-labelling-and-packaging-of-substances-and-mixtures>

¹¹ Podle požadavku nařízení REACH se hodnoty DNEL expozice na pracovišti a mimo něj stanovují u chemických látek, které se ročně v Evropě vyrobí nebo se do Evropy dovezou v množství větším než 10 tun. Podrobnější informace jsou uvedeny v [částech otázek k nařízení REACH a CLP](#).

preventivních opatření lze:

- využít ostatní zdroje (např. technickou dokumentaci, pokyny k použití, databáze s údaji o chemickém riziku, např. údaje Evropské agentury pro chemické látky (<http://echa.europa.eu/web/guest/information-on-chemicals>) nebo odbornou a vědeckou literaturu,
- obrátit se na dodavatele látky,
- obrátit se na služby prevence rizik,
- obrátit se s žádostí o radu na odborné organizace (oborová sdružení, hospodářské komory, odbory, orgány sociálního zabezpečení a další),
- obrátit se na příslušné orgány.

Nejdůležitější úkoly

- Sledujte nové štítky a nové bezpečnostní listy.
- S údaji na nových štítcích seznámte zaměstnance tak, aby označení chápali a všímali si jich.
- Zkontrolujte, zda je způsob, jak látku či směs používáte, uveden na bezpečnostním listu a zda bezpečnostní list tento způsob používání nevylučuje.
- Řiďte se pokyny, které jsou na nových štítcích a v bezpečnostních listech uvedeny.
- Zkontrolujte, zda se nezměnilo zařazení.
- Proveďte hodnocení rizika, jemuž jsou zaměstnanci vystaveni, a v případě potřeby aktualizujte zprávu o hodnocení rizik na pracovišti.
- Jste-li zaměstnavatelem, seznámte s těmito změnami zaměstnance.
- V případě dotazů o novém způsobu označování nebo o bezpečnostních listech se obraťte na svého dodavatele.

Zdroj: Generální ředitelství pro zaměstnanost.

Příklady užitečných informačních systémů

- Jednoduchý postup hodnocení a kontroly zdravotních rizik chemických látek na pracovišti poskytují internetové stránky britského úřadu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci Health and Safety Executive (<http://www.coshh-essentials.org.uk>). Úřad zveřejňuje také pro mnoho průmyslových odvětví a pracovních postupů vzory hodnocení rizik a případové studie.
- Údaje o 8 000 chemických látkách, které se mohou vyskytovat na pracovišti, obsahuje databáze nebezpečných látek Gestis (<http://www.dguv.de/ifa/en/gestis/stoffdb>). Systém je napojen na databázi expozic (MEGA) s daty od více než 60 000 společností, na databázi bezpečnostních listů (ISI), mezinárodní databázi hodnot expozice OEL (obsahuje limitní hodnoty přibližně pro 1 700 látek) a mezinárodní databázi odvozených hodnot expozice DNEL. Dále obsahuje i databázi vlastností hoření a výbušných vlastností (Gestix-Dust-Ex) více než 4 600 vzorků prachu pro většinu průmyslových odvětví.
- Mezinárodní organizace vytvořily databázi „Mezinárodní chemické bezpečnostní karty“ (ICSC), která obsahuje více než 1 700 látek (<http://www.ilo.org/dyn/icsc/showcard.home>). Databáze se používá ve výrobních provozech a její údaje často slouží jako součást vzdělávání a školení. Údaje mohou využívat i orgány, které se zabývají chemickými haváriemi.
- Databáze ICSC je integrována do Globálního portálu OECD pro informace o chemických látkách (eChemPortal, <http://www.oecd.org/env/ehs/risk-assessment/echemportalglobalportaltoinformationonchemicalsubstances.htm>), který zdarma poskytuje veřejnosti přístup k údajům o fyzikálně-chemických vlastnostech látek a údajům o jejich toxicitě. Portál eChemPortal obsahuje přímé odkazy na soubory informací zpracovaných pro přezkumné programy na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni. Obsahuje i údaje o zařazení podle vnitrostátní klasifikace nebezpečnosti nebo podle Globálně harmonizovaného systému klasifikace o označování chemických látek a u některých chemických látek i údaje o expozici a způsobu užití. Brožura s podrobnými údaji o projektu eChemPortal je k dispozici ke stažení¹².
- Mezinárodní příručka kontroly chemických látek (http://www.ilo.org/legacy/english/protection/safework/ctrl_banding/toolkit/icct)

¹² <http://www.oecd.org/env/ehs/risk-assessment/oecd%20brochure-1c%204-12->

obsahuje program ochrany před nebezpečnými chemickými látkami na pracovišti pro malé a střední podniky v rozvojových státech. Týká se pesticidů a běžných rozpouštědel. Příručka obsahuje informační listy pro konkrétní činnosti manipulace s nebezpečnými látkami, například mísení, pytlování nebo údržba lokálního podtlakového větrání.

- Německý Spolkový úřad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BAuA) vytvořil jednoduchý program kontroly používání chemických látek na pracovišti, který se týká rizika vzniku požáru, rizika vzniku výbuchu a povinností podle nařízení CLP. Program je známý pod označením EMKG (<http://www.baua.de/en/Topics-from-A-to-Z/Hazardous-Substances/Hazardous-Substances.html>).
- Portál pro nahrazování nebezpečných chemických látek (SUBSPORT: <http://www.subsport.eu>) obsahuje 28 seznamů látek, jejichž užívání je omezeno (nebo se doporučuje omezovat), a databázi skutečných případů nahrazení nebezpečné chemické látky látkou bezpečnější. Portál poskytuje také vzdělávací materiály pro nahrazování nebezpečných chemických látek ve výrobních provozech.
- Mezinárodní organizace práce zveřejnila instruktážní modul pro výbory bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který je k dispozici na adrese <http://actrav.ilo.org/actrav-english/telearn/osh/kemi/ciwmain.htm>.
- Existuje i mnoho zdrojů a systémů, které poskytují organizace z jednotlivých průmyslových odvětví nebo státní orgány členských států a nabízejí doporučení, informační materiály a odkazy. Jako příklad uveďme publikaci Rumunska „Průvodce zaměstnavatele pro snižování expozice zaměstnanců nebezpečným chemickým látkám na pracovišti“.

Kontrolní seznam k úrovni informovanosti zaměstnanců

Víte:

- jaké je hodnocení rizik na vašem pracovišti?
- jakému nebezpečí jste vystaveni?
- jak můžete být v důsledku expozice postiženi?
- co máte dělat, abyste zajistili bezpečnost sobě i ostatním (tj. jakým způsobem je možné rizika regulovat)?
- jak kontrolovat a zjišťovat, zda je všechno v pořádku, a komu máte hlásit případné problémy?
- jaké jsou výsledky sledování expozice nebo zdravotního dohledu?
- jaká preventivní a ochranná opatření se provádějí v případě údržby?
- jaké jsou postupy pro poskytnutí první pomoci a postupy v případě mimořádné události?

Kontrolní seznam k úrovni komunikace mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci

Existuje seznam nebezpečných látek, které se používají nebo které vznikají na jednotlivých pracovištích? Toto se týká i výrobků, které se na pracoviště dostanou v důsledku činnosti subdodavatele, např. chladicí média, pesticidy, technický olej, čisticí prostředky nebo paliva.

- Jsou bezpečnostní listy všech používaných nebezpečných chemických látek snadno k dispozici? Jsou k dispozici další informace o ochraně zaměstnanců?
- Byly údaje bezpečnostních listů a další informace začleněny do pracovních pokynů příslušného pracoviště, které poskytují praktické informace o manipulaci s chemickými látkami v běžném provozu?
- Známe tok chemických látek v rámci firmy? Kolik se nakupuje a kdo nakupuje? Jaké množství se skladuje při jednotlivých příležitostech? Kam chemické látky odcházejí? Kdo rozhoduje o tom, co se nakoupí a kdo je do procesu zapojen?
- Je každý zásobník nebezpečné látky (např. kádě, lahve, zásobníky) opatřen označením produktu a příslušným upozorněním na fyzikální nebezpečí (např. nebezpečí výbuchu) i nebezpečí pro zdraví?
- Bylo provedeno hodnocení rizik a byly sdíleny informace o jeho výsledcích?
- Jsou pracovníci pravidelně dotazováni na případné zdravotní problémy a problémy s bezpečností?

- Byly pracovníkům poskytnuty všechny důležité informace a pokyny a školení o nebezpečných látkách, včetně preventivních opatření chránících je i ostatní zaměstnance?
- Vědí všichni zaměstnanci:
  - jak mají plně a řádně provádět všechna stanovená opatření ke zvládnutí rizik?
  - komu mají hlásit problémy a nedostatky těchto opatření?
  - jak provádět plánovanou kontrolu údržby a funkčnosti, zejména u lokálního podtlakového větrání a ostatních ochranných zařízení?
  - co mají dělat v případě havárie či nežádoucí nebo mimořádné události vzniklé v souvislosti s používáním nebezpečných látek?
  - jak nakládat s odpady?
- Jsou zaměstnanci zapojeni do pravidelné aktualizace hodnocení rizika a účastní se pravidelného školení?

Další informace

Příklady úspěšného poskytování údajů o rizicích a informační listy o nebezpečných látkách jsou k dispozici na adrese: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Internetové stránky agentury obsahují i odpovědi na časté otázky, například otázky k nařízení REACH, nařízení CLP nebo k ostatním níže uvedeným materiálům.

Případové studie řešení v praxi. K dispozici na adrese: https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/case-studies/index.html/practicalsolution?SearchableText=&is_search_expanded=True&getRemoteLanguage=en&subcategory2=dangerous_substances&subcategory%3Alist=dangerous_substances&nace2=&multilingual_thesaurus2=&submit=Search

Nebezpečí: chemické látky! Víte, co tyto výstražné symboly znamenají? (plakát ve 24 jazycích).
K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/promotional-material/clp-poster/view>

Nebezpečí: chemické látky! Víte, co tyto výstražné symboly znamenají? (leták ve 24 jazycích).
K dispozici na adrese: https://osha.europa.eu/en/publications/promotional_material/clp-leaflet/view

Nebezpečné látky a hodnocení rizik (prezentace v aplikaci PowerPoint v 22 jazycích). K dispozici na adrese: https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/en_ds.ppt

E-fact 26 - Nebezpečné látky v odvětví – HORECA. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact26/view>

E-fact 41 - Pracovníci úklidu a nebezpečné látky. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact41/view>

E-fact 66: Údržba a nebezpečné látky. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact66/view>

E-fact 67: Údržba a nebezpečné látky – Údržba v chemickém průmyslu. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact67/view>

Internetové stránky agentury OSHA k nařízení CLP. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/clp-classification-labelling-and-packaging-of-substances-and-mixtures>

Internetové stránky agentury OSHA k nařízení REACH. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/reach> Evropská komise, Změny v označování chemických látek a jejich bezpečnostních listech, školení k nařízení CLP, 2012. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-training.pdf>

Evropská komise, Změny označování chemických látek a jejich bezpečnostních listů – poznámky pro přednášející, 2012. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-speakers-notes.pdf>

Evropská komise, Průvodce nařízením CLP, 2012. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-osh-guidance.pdf>

Evropská komise, Leták k nařízení CLP, 2012. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-leaflet.pdf>

Evropská komise, Výstražné symboly nebezpečnosti do kapsy, 2012. K dispozici na adrese:

<https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-pocket-card.pdf>

Informační list č. 33 – Nebezpečné látky na pracovišti – úvod (v 22 jazycích). K dispozici na adrese:

<https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/33/view>

Informační list č. 34 – Odstranění a nahrazení nebezpečných látek (v 22 jazycích). K dispozici na

adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/34/view>

Informační list č. 44 – Jak účinným způsobem sdělovat informace o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci: nebezpečné látky. Shrnutí zprávy (v 22 jazycích). K dispozici na adrese:

<https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/44/view>

Fórum 12 – Nebezpečné látky při práci: úkol pro evropskou politiku (v pěti jazycích). K dispozici na

adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/12/view>

Časté otázky k nařízení CLP a nařízení REACH. K dispozici na adrese:

https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/faqs?category=dangerous_substances&subcategory=dangerous_substances::clp_reach

Průvodce zaměstnavatele při regulaci rizik v důsledku užívání chemických látek. Styčné body mezi směnicí o chemických činitelích a nařízením REACH na pracovišti, Evropská komise 2010,

<https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/reach-guidance-employers.pdf>

Napo a chemická látky – nebezpečí! K dispozici na adrese: [http://www.napofilm.net/en/napo-](http://www.napofilm.net/en/napo-films/multimedia-film-episodes-listing-view?set_language=en&filmid=napo-012-danger-chemicals)

[films/multimedia-film-episodes-listing-view?set_language=en&filmid=napo-012-danger-chemicals](http://www.napofilm.net/en/napo-films/multimedia-film-episodes-listing-view?set_language=en&filmid=napo-012-danger-chemicals)

Praktická řešení - nástroje pro hodnocení rizik. K dispozici na adrese:

https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/risk-assessment-tools/index_html/practical-solution?SearchableText=&is_search_expanded=True&getRemoteLanguage=en&subcategory2=dangerous_substances&subcategory%3Alist=dangerous_substances&nace2=&multilingual_theaurus2=&submit=Search

Zpráva – Jak účinným způsobem sdělovat informace o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci:

nebezpečné látky. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/312/view>